

ዝገርም አለም ሰገድ-ሳልሳይ ክፍሊ ጌታቸው ረዳ (ኢትዮ-ሰማይ)

አኸሱም ብ1956 አ.ም

እዘም እትርእዩዎም ዘለኹም ኣያታት ብቐልዕትና እንተለና ዝነበሩ ኣያታት እዮም። እዚአም ዶ ንኤርትራ ጓኖት ኮይኖም ንሕዝቢ ኤርትራ ከም ኮሎኒያሊስታ (colonialista) ኮይኖም ዝዚአምም ኢልኩም ትኣምኑ? እምባኣርከስ ክልተ ባሕሪ ወደባት ኣኸሱም ዐዕጽዮም ኣይናትኩምን ነይሩ ኢሎም መራሕቲ ወያነ ዝኸኑኑዎም ዘለው ነዚአም እዮም። እቲ ዘገርም ኮይኑ ዘሎ ድማ ካብዘም ስድራ እዚአም ዝተረኸቡ ደቂ ኣኸሱም እዮም ንኣያታቶም “ባዕዳዊን ገዛእቲ ኤርትራ” ዝብሉዎም ዘለው። ኣዲአ ገዲፋሲ ሓትናአ ትናፍቕ ዝብሉዎ ከምዚ ዝበለ መስተንክር እዩ። cosa vuoi ancora? ካብዚ ንላዕሊ እንታይ ደሊኻ? ይብሉ ጠላይን እንተኾኑ። ካብዚይ ንላዕሊ መረዳእታ እንታይ ክመጽእ ይኸእል? ሕዚ ዓዕራብ ብዓሰብ ኣቲዮሙና ኣለው። ተጋሩ ነዚ ጉድ እዚ ተሰኪምኩም፤ ተጻሚምኩም፤ ተጻዊርኩም፤ እወ ኣይወደባታትናን ኢልኩም ንመራሕቲ ወያነ ኣሚንኩም እንዳሓርነኸኩም ደቂስኩም ከመይ ትሓድሩ ከምዘለኹም ይግርመኒኣሎ።

ኣብ ዝሓለፈ ካልኣይ ክፍሊ ተጋሩን ኤርትራን ኣብ ልዕሊ ምኒልክ (አማሓራ ኢሎም ተጋሩ ዝሰመይዎም) ሚዛን ዝሳሓተ ጠቕነ ምግባሮም ገሊጸ እዩ። ኣምሓራ ንተዛረብቲ ትግርኛ ከዳኸሙዎም ንምግዛእ ክጥዕሙም ኤርትራ ፈንጨሎም ንትግራይ ናብ ኢትዮጵያ ሓዊሶማ ተባሂሎም ዝውንጀሉ ዝነበሩ “አምሓራ” ፤ ኤርትራ ሕዝብና እዩ ኢሎም ናብ ጥንታ ናብ ኢትዮጵያ ምስሓወሱዎ ድማ “አምሓሩ” ኮሎኒ ገይሮማ እንትብሉ መሊሶም ብክልተ መልሓስ ምዝራቦም ገሊጸ እዩ። እንደገና ምኒሊኽ ኣብ ክልተ ፈንጨሎና እንዳበሉ ዝውጭውጩ ዝነበሩ ወጭውጭቲ ባዕሎም ፈንጨልቲን ኣፈንጨልቲን ተሓለቑቲን ኮይኖም ምርኣይና እውን ገሊጸ እዩ።

ኤርትራ ከም ሃገር ንክትምስረት “መራሕቲ ወየንቲ ትግራይ” ብኣሻሓት ዝቐጸሩ ‘ተጋድለቲ ትግራይ’ ናብ ኤርትራ ሊኢኹም ሙውትን ቁሱልን ገይረሞም እዮም ኢሎ ገሊጸ ነይረ። ንምሳሌ ማሓዳይ ገረመድህን ኦርኦም ከምዚ ይብል፡-

<<“ኣሻሓት ተጋደልቲ ናብ ኤርትራ ከይዶም፤ ኣብ ድፋዕ ሻዕብያ ኣትዮም ንናጽነት ሻዕቢያ ከካላኸሉ ወፍሪ ውግእ ግደ ተዋሂውዎም፤ፎቆዶ ድፋዕ ተቐቢሮም ቀርዮም እዮም።ዝሞተ ሞይቱ፤ዝተረፈውን ቁሩብ ተሪፉ፤ኣካለ ጎደሎ ኮይኑ ናብ ትግራይ፤ ናብ ቦትኡ እንትምለስ 1347 ኣካለጎደሎ ተጋደልቲ ተመሊሶም እዮም።እንትምለሱውን ኣቃባብላ ተገይሩሎም እዮ። ብሓላፊነት ዝተቐበልናዮም ኣነ ገብረመድህን ኦርኦምን ሙሉጌታ ኣልምስገድን ኢና ነይርና፡ እቲ ቦታውን ኣብ ደረት /ዳርቻ/ ውሕጅ ተከዘ፤ ኣብ ወርሒ ጥሪ 1975 እዩ ነይሩ>> እንትብል ገረመድህን ኣጻዊቱን እዮ።

ነዚ ዘሕዘን ፍጻመን ክድዓትን እዚ ‘ጎፍጓፍ ጭራ ቡኻሪያ’ ሒዞም ብጣቕሚት ናኣድቲ ድማ “ምሁራት ተጋሩ” እዮም። ተጋደልቲ ትግራይ ‘ኤርትራ’ ካብ “መግዛእቲ ትግራይ” (ካብ መግዛእቲ ኢትዮጵያ)ሓራ ኣውጺኦም እዮም ዝብሉ ሓጎሶም ዝገልጹ ዝነበሩ ካብኣቶም ሓደ-ደ/ር ኣለምስገድ ኣባይ እዮ። እዚ ኹሉ ምስኮነ ብዓወት ምስኣተው እንታይ ከይኖም እዮም ካብ ኣለውሃ ምላሽ ሒዞም “ሃገረ ትግራይ ትግርኚ” ዘይንኣወጁ ኢሎም ካብቶም ዝጓሃዩን ካብቶም ገሪመናሎ ዝበሉን ሓደ እዮ።

Identity Jilted or Identity Re-imagined” ዝብል ናይ ዶ/ር ኣለምስገድ መጽሐፍ ዘንበበ ሰብ እንታይ እብል ከምዘለኹ ሩዳእ እዮ። ኣብቲ ዘቐረበ ሊቃነ-ጽንዓት መብዛሕትኦም ተጋሩ ሕዝቢ ኣምሓራ ከምዘጸልኡ ኣብቲ ጽንዓት ቀሪቡ እዮ። መራሕቲ ወያነ እውን ከምኡ (ትግራይ ሪፓብሊክ ክንምስርት ኢና፤ ትግራይ ብኢትዮጵያ ዝተገዛአት ከሎኒ እያ ብዝበሉሉ ጊዜ፤ መነጻሊ ምኽንያታቶም እንትገልጹ፤ ህዝቢ ትግራይ ጸቢብን መስፍናዊ ሕሊና ስለዘው ምስ ካልኣት ምንባር ኣይደልን ኢሎም እዮም ከምኽንያት ዝገለጹዎ “ንምነጻሊ ምኽንያት እንትህቡ”።

መቸም ብዙሕ ሰብ ናይ ኣለምስገድ ጽንዓት ናይ ውልቀሰባት ዘረባ ዝኣኻኸበ መጽናዕቲ እዩ ኢሎም ክቃወሙዎ ይኸእል ይኸውን፤ኣነ እውን ሰሚዔዮም እዩ ከምኡ እንትብሉ። ግን እዚ ጽንዓት እዚ ኣለምስገድ ጥራሕ ኣይኮነን ኣቐሪቡዎ።ካብቶም ምስቶም መስረትቲ ወያነ መጀመርታ የካቲት 11 ናብ በረኻ ዝወጹ “መጣየሽቲ ገድሊ” ሓደ ኣስገደ ገብረስለሰ እውን መብዛሕትኡ ሕዝቢ ትግራይ ኣምሓራ ክጸልእ ከምዝተገብረ ‘ጋህዲ’ ኣብ ዝባሃል መጽሐፉ ገሊጹዎ እዮ። ማሓዳይ ገረመድህን ኦርኦም እውን፤ ዝኾነ ይኹን ተጋዳላይ መውጽኢ ኣፉ “ኣምሓራ” እዮ።ዝብል ነይሩ ካባይ ጀሚሩ ይብል። ኣይብልኩን ዝብል እንተልዩ “ሓሳዊ” እዩ! ይብል ገረመድህን እውን። ስለዝኾነውን እዩ ኣታ ሰንደቕ ኢትዮጵያ ናይ ኣምሓራን ናይ ኦርቶዶክስን ምልክትን ሓበነን እያ ዝብል እምነት ስለዘለዎም፤ ናይ ባዕሎም ጸሊምን ቢጫን ባንዴራ ኣስፍዮም፤ ዳሓር ኢግን ኮኹብ ዘለዎ ቢጫን ቀይሕን ባንዴራ ትግራይ ኢሎም

ሕዝቢ ኢትዮጵያ ዝምካላላን ወለዲና ዝሞቱላን ምልክትና ሰንደቕ ኢትዮጵያ ኣውራጃም “ባንዴራ ውድብ” ፈጠሮም። ባንዴራ ኢትዮጵያ ኣብ ሓገረሰባት ትግራይን ከተማታትን እትዮም እንዳውረዱ ናቶም ናይ ወድብ ባንዴራ እንተድይቡ ምርኣይን ነዚ ወንጀል እዚ ድማ እንትጃሃሩሉ ምስማዕ “እዞም ኣሕዋት ጠላይን ድዮም ሓበሻ ኢና እንርኢዮም ዘለና” ክሳብ ኣንብል ኮይና። ናብ ኣዲስ ኣባባ እንትግስግሱ እውን ተጋደልቶም ባንዴራ ኢትዮጵያ እንዳውረዱ ባንዴራ ውድብ፤ ይሰቕሉ ምንባሮም በቲ ጊዜ እቲ ካብ ህዝቢ ዝቐርብ ዝነበረ ምጉርምራም ዝዝከር እዩ። ሙሁራት ትግራይ ነዚ ወንጀል እዚ “ዕልል” ኢሎም ተቐቢሎም። ናይ ጸላኢቲ ባንዴራ እያ ኢሎም መጽሐፍ ዝጻሐፉ ተጋሩ፤ እቲ ዘምቡብኩዎ ክሳብ ምእማን ዝኣብየኒ “ዝሰምበድኩሉ” ጊዜ ኣሎ። ኣብቲ ናይ ሎሚ ሓድሽ ዝጻሐፍኩዎ መጽሐፊይ ጠቓሰዮም ኣለኹ።

ስለዚ ናይ ኣለምሰገድ ሊቃነ ጽንዓት ብብዙሃት ተጋሩ ጸሃፍት ዝተደገፈ እዩ። ኣነ ኣብኡ ኣይኮነን ከድህብ ዝደለኹ። ናተይ ናይ ኣለምሰገድ ምቕዋም ከም መጠን ምሁር ‘ምንጻል ኤርትራ’ ክንድምቕዎም፤ ንምንታይ ‘ትግራይ ትግርኚ’ ከምዘይተመስረተ ጓሂ ዘሕደረ፤ ከምኡውን ኣብ ልዕሊ ኣምሓራ ዘለዎ ጽላኣት ወዘተ...ኣገራሚ ኮይኑ ረኺቡ እዩ። ወዮ ዳኣ ሎሚ ኣለምሰገድ ኣብ ዓይጋ ዘቐረበ ጽሑፍ ኣጋጣሚ ረኺብ መዛራረቢ ገይረዮ እምበር፤ ከምኡ ዝበሉ ብዙሓት ተጋሩ ከይሓነኹ ኣንጻር ኣምሓራን “ገዛእቲ ኣምሓራ” ዝብሉዎ ብታሪኽ ክትንትንዎ ዘይኸእሉ ትርጉሙ-ቢስ ጠቓነ ዝጥቅኑ ቡዙሓት እዮም።

ኣብ ልዕሊ ‘ብሔር’ ኣምሓራ’ እንዳጮጉረፉ ‘ጭቃ ዘንጥሩ’ ምሁራት ክሓንኩ ይግባእ። ኣለምሰገድ ሓደ እዩ።ቡዙሓት ኣለምሰገዳት ኣለው። ኤርትራዊያን ከይሓነኹ ንዓና ንተጋሩ “ዓጋመ” ምባል “ሉሙድን ቁቡልን” ከይኮኑ ዓብይን ንእሽተን ‘መላደይ ኣፎም’ ገይረሞ ዝነበሩ (ሎሚ ናብ ገለ ደናቐር ኣምሓሩ ኣብ ፓልቶክ ሰጊሩ ‘ዓጋመ’ እንዳበሉ ንክጻረፉ ዘዕብዶም ዘሎ ሕማም ተላበድ ከይረሳዕና ማለተይ እዩ) ‘ኣምሓራ’ ምጥቃንን ጸላኢ ገይርካ ምርኣይን ድማ ቅዲ (ፋሺን) ኮይኑ መንእሰያት ኦሮሞን ተጋሩን መውጽኢ ኣፎም “ነፍጠኛ፤ ትምክሕቲ ሓይሊ...ኣእዱግ፤ወሽ...ወዘተ” ኮይኑ ኣሎ። እኒ ኣለምሰገድን ወየንቲን ብደርፊ እንዳደረፉ ዘምሀሩዎም ማለት እዩ።

ኣለምሰገድ ጽላኣት ኣምሓራ ጥራሕ ዘይኮነስ ቋንቋ ኣምሓራ እውን እዩ ክጽላእን ከም ብሔራዊ ቋንቋ ከይዝረብ ብቋንቋ እንግሊዝ ክሳብ ከምዘለዎ “ወፍሪ” ዝገብር ዘሎ። ገበን ወየን ንክትጽሕፎ መጻሕፍቲ ኣይኣኸለካን። ናይ ወታሃደራት (ፖሊሳት) ሰብ ማዕርግ እንተይቀረየ፤ ቀደም ዝነበረ ኣጻዋዎ “ኣስር ኣለቃ፤ኣምሳለቃ፤መቶኣለቃ፤ ሻምበል፤ ሻለቃ... ወዘተ፤ ወየንቲ ናብ ስልጣን ምስመጹ ጽላኣት ኣምሓራ ስለዘለዎምን ቋንቋ ኣምሓራ ንከጥፉኡን <ሳጅን፤ኢንስፔክተር፤ኮማንደር፤ ሱፐር ኢንስፔክተ... እንታደኾን እንዳበሉ ብእንግሊዝ ዝተገዘኡ ከም እኒ ኬንያዎትን ናጀርያዎትን ብቋንቋ እንግሊዝ እዮም ዝጽውዑዎም። ወይ ትምክሕቲ ሓይሊ ረኺብናካ ዘለና!!!!!! ንሱ ጥራሕ ድዩ መሲሉኩም! እቲ ኣሰማቶም (ኣብቲ ኣፍ ልቦም ዘሎ ኣሰማት) ብእንግሊዝ እዩ ተጻሒፉ። ሓረስታይን ቋንቋ እንግሊዝ ዘየንብብ ሰብ “መን ይባሃል እቲ ዝሓዘካ ፖሊስ?” ተባሂሉ እንትጽዋዕ “ሉሙ

ከንብብ አይክእልን” እየም ዝብሉዎም። ንወጻእተኛታት ከገልግሉ እየም ተፈጢሮም። ወጻእተኛታት አስማቶም ማዕርጎም ቋንቋ ሃገርም ስለዝኾነ ከምብቡዎ የኸእሉ። “ብዘይ ጥይት ዝዘአምና ሙኪኖም ኣብ ልዕሊ ሓበሻ ምስሓቕ ጥራሕ ኣይክውሰኑን፡ ድንቁርናናን እውን እየም ዝመዝኑዎ”። ካብ ዚ’ዝበሎ ‘ኮሎኒ’ እንታይ ኣሎ? ኣምሓራ ቋንቋና ጊሱዎ ኢሎም ዋጭዎጭ ይብሉ፤ መጻሕፍቲ ይጽሕፉ፡ እዞም ሊቃውንቲ ተጋሩን መራሕቶምን ድማ ተመሊሶም ብወጻእተኛታት አስማት ወታሃደራትን ቤት ትምህርትን ሕገ መንግስትን፤ አውራጃ ንክይብሉ ‘ዞን’ እንዳበሉ ንክስየሙ ገይሮም። እዚ ድማ ኣምሓርኛ ንምጥፋእ ዝተገብረ “ብግብሪ ኣንጭዎ” ወያነ ዝተዋደደ ተንኮል ሙኪኑ ተጋሩ ከትፈልጡዎ ክሕብረኩም እደሊ። እዚ ነመጀመርታ ገዜ ኣብ መጽሐፊይ ጽሑፊ ብሰፊሑ ዝገለጽኩዎ ገበን ወየንቲ ጽልኣት ኣምሓራ ዝፈጸሙዎ ሓደ መርኣዖ ገበን እዩ። ኣብ ማእኸል ትግራይ ቦላዊስ ወየንቲ “ኢንስፐክተር፤ኮማንደር..” ግዛዕምዛዕ እንትባሃሉ “ናይሮቢ ድዩ ሌጎስ?” የብለካ። ግርምቢጥ ግን “ነጋዶ ቤት ንግዲታቶም ብኣምሓርኛ እንተሰይመዎ ብህጊ ከምዝቕጽዑን እንተሓንጊዶም ግን ንግዶም ክምዝምንጠሉ ተሃጊጉ ኣሎ። ንዑባ ደቂ ዓባይቲ ቦላውስ ዓድና! ኑዑስቲ ንገሩና? ኣብ መቐለ ዲኹም፤ ኣብ ዓዲግራት፤ ኣብ ኣኹስም ወይስ ኣብ ዓድዎ፤ ኣብ ተምቤን ወይስ ውቕሮ፤ ኣብ ራዖ ዶስ ኣብ ሽረ ወይስ ናይሮቢ ወይስ ኣብ ሌጎስ? ኣባይ ኢኹም ዘለኹም? ናይ ኣባይ ሃገር ቦላውስ ትባሃሉ ‘ብኮማንደር ብኢንስፐክተር ባሳጅን... እትጽውዑ ዘለኹም? እንርእኦን ኣንሰምዖን ዘለና “ኣብ ግዝኣት ኮለኒ እንግሊዝ” ኢና ዘለና ማለት እዩ። እንግሊዝ ብዱውልና ገንዘምና ማለት እዩ።እዚ ዘመነ ዓጸባ እዩ ። ሰብስ ብኸፈር ይወልድ እምበር፤ ብኸፈር ጌጋ ዶ ይጋገ እዩ? ሓደ ክልተ ጥፍኣት ይግበር እዩ፤ ናዚኣም ግን ብኸፈር እዩ።

ተጋሩ ኣብ ዘይርዳኣኒ ኩነታት ኢኹም ትሕምሱ ዘለኹም። እዚ እኳስ ክትቃለሱዎ ኣይካእልኩምን። ኣምሓርኛ ቋንቋና ጊሂስዎ ትብሉ ኣብ ቅድሚ ዓይንኹም ግን ቋንቋ እንግሊዝ ኣንትግህሰኩም ተጽቅጡ ኣለኹም። ኣንታይ ዘእገበሩ መሳኪን ነጋዶ እየም እተሳራጥዮዎም ዘለኹም? እንታይ ዝብልዎ መረረት እዩ ኣምሓረ ከምዚ ገይሮምና ምባል?

ሙብዛሕቶም ንመራሕቲ ወያነ ዝንእዱ ኣምሓራን ባንዴራ ኡትዮጵያን ከምጸላኢ ዝጥቅኑ ጸሓፍቲ ዝጽሕፉዎም መጻሕፍቲ፤ ገሊኦም ኣንቢቡዮም እዩ። ንምሳሌ ናይ ዶ/ር ኣለምሰገድ መጽሐፍ ካብ መጀመርታ ክሳብ መወዳእታ እንትተንብቦ ንሕዝቢ ኣምሓራ ጽልኣት ዘለዎም ውልቀሰባት ዝተዛረቡዎ ጸያፍ መልሓስ ክተንብቦ እንተለኻ “እቲ መጽሐፍ እቲ ንምንባብ “እፋፋ-...እፋፋ” እዩ ዝጨኑ። ብሰንኪ ወየነ ዝተፈጥረ-ብጽልኣት ኣምሓራ ዝተገንሐ መናፍሕ (ፕሮፓጋንዳ) ሰባት ናብ ኣራዊት ሕሊና ከመይ ከምእተመልሱን እትርእየሉ መጽሐፍ እዩ።ዓባይቲ ሰባት ዝባሃሉን ዓባይቲ ዝባሃሉ ኣቕሽቲ እንተይቀረዩ ካብ መልሓሶም ዝወጽእ ጽልኣት ኣምሓራ ‘ቱትሲን ሑትን’ ኢና ሓዴና ክንጠፍእ ኣለና እንትብሉ እንትትሰምዕ፤ ሒላብ ማዓንጣኻ ብፍርሒ ጭሩቕሩቕ እዩ ዘብል ። ካብኡ ሓሊፎም ዞሯቕ ኣምሓራ (ኣምሓራ ጃጀውቲ እየም፤ ማዓንጣ የብሎምን) እንትብሉን፤ ካብ ኣምሓራይ ዝሕክመኒ ዓረብ፤ጥልያን.. ‘ካልእ-ዓልየት’ ክሕክመኒ እየ ዝደሊ እምብር ኣምሓራ ጸላኢና ስለዝኾነ “ኣይንኣምኖን” እንዳበሉ ዓባይትን ለባማትን ዝባሃሉ ኣቕሽቲ ዝተዛረቡዎ ዘረባ ኣብ’ዚ

መጽሐፍ እዚ ከተንብብ ተለኻ፤ ትምህርቲ ወያነ ከመይ ከምዝለበደም ይገርም። (ካብ ባህሪታቶም ድዮም ተበሊሶም ወይስ ካብ ትምህርቲ ወያነ- ይገርመካ!)

እዚ ኹሉ ክሳብ ዝኾን፤ ምሁራት ተጋሩ እንታይ ይገብሩ ነይሮም? የብል። አለምሰገድ ከምዚ ዝበለ ዘረባ ውልቀሰባት ብምጽሓፊ ክኸትቦ ኣይነበሮን ፤ ቁቡልነት የብሉን ዝብሉ ሰባት ሰሚዒዎ አለኹ። ግን ንሱ ዝገበሮ ጽንዓት እዩ ኢሉ ክሳብ ኤርትራ ከይዱ ዝሰምዖ ጽሑፉ ኣሎ። ነዚ ዝቃወሙ ተጋሩ ምሁራት ግን ኣይራኣናን። ስለምንታይ ዘይተማኅቱዎ ዝብል ሙጉት እንተመጹኡ “ንሶም እውን ኣካል ናይቲ ወፍሪ ጽልኣት” ስለዝነበሩ እዩ። እሳ እያ መልሳ። ሎሚ ካብኡ ሓሊፎም “ብሔረ ኣጋእዚ” ዝብሉ ፎቓዶ ፓልቶክ ኣብ ጊዜ ደርሆ ኖቆ “እመቤዕ” ዝብሉ “አባጊዕ” ኣለው። ብኸልተ ምንጋጋ ኮራርምቶም ኣምሓራ እንዳበሉ ኣብ ዓንዲ ፓልቶክ ተቐርኒዮም በይንቶም ዝኹሱምዑ!

እዞም ኣባግዕ መንዩ ኣምሂሩዎም? ዓበይቲ ተጋሩ ምሁራት። እቲ ዝገረመኒ ዓበይቲ ዝባሃሉ (ኣነ ዝፈልጦም) ኣብ ከምዚ ዝበለ ወረጃ (ክቡር) ዝባሃል ሕዝቢ ኣምሓራ “እንትዘልፉ” ኣምሓራ “መታፈር በክንፍር” ዝብሉዎ ምሳለ “ሰብ ከይብለኒ” ኢሎም እኳስ ኣይበሉን። ሎሚ ኣብ ፊስ ቡክ “ዩኒቨርሲቲ” ዝኣክል ቤት ምርምር ዘምህሩ ‘መንእሰያት ተጋሩ ምሁራት’ ናይዞም ዓበይቲ መንደላይ መልሓስ እንዳሳዓቡ ‘ኮቦሮ እዝኒና’ ክሳብ ዝቐደድ ‘ረመጽ ዝነዝሑ’ ዘለው ምሁራት መንእሰያት ተጋሩ ዝኣልዮም መን እዩ? እዚኦም ንባዕልቶም ዩኒቨርሲቲ ዝኣክል ዘምህሩ እዮም። ብጸቢብ ትግራዊይነት ጣጥ ብዝበለ ስምዒት ዝጋልቡ መንእሰያት ምሁራት ኣብ ከምዚ ዝበለ ለኻዕ-ለኻዕ (ፉኸሰት) ምእታዎም ንሕዝቢ ትግራይ ኮነ ንሃገር ጥፍኣት እዩ።እዚኦም ካበይ ተማሂሮም እንተይልና፤ ካብቶም “ኣያታትና” እንዳበሉ ዝንእድዎምን ዝገጥሙሎምን ኣያታቶም መራሕቲ ወየንቲን ከም ኣለምሰገድ ዝበሉ ምሁራትን እዮም ተማሂሮም።

እዚ ከምዝኣገለ እንቁላሊሕ ዝጨኑ ናይ ኣለምሰገድ ጽሑፍ ኮነ ሙሁራት መራሕቲ ወያነ ኣብ ልዕሊ “ብሔር” ኣምሓራ ዘሕደሩዎ ዑቋር ጽልኢ ንከራጉዱ ካብ ጸላእቲ ኣምሓራን ጸላእቲ ኢትዮጵያን ዝረኸቡዎ ብዙሓት “ጥቕሲታት” እንዳደገሙ ከም ሓቂነት ዘለዎ ገይሮም ኣብ መጻሕፍቶም ከቲቦም ሕዝቢ ብጽልኢ እንትልብዱ ምስራኣኹ እዩ ለካሰ ዩኒቨርሲቲ ምምሃር ጥራሕ ፋይዳ ዘይብሉ ‘ምሓር’ ዝቀርጸጸ መጎጎ ማለት እዩ ዝበልኩ። ዝተምሃሩ ሰባት ኣብ ከምዚ ዝበለ ዓዘቕቲ ኣትዮም እንትጥልቅዩ፤ እቶም ፎቓዶ ፊስ-ቡክን ፓል-ቶክን እንሰምዖም ዘለና ‘በይንቶም’ ኣብ ‘ሴልፎን-ካሜራ’ ተኸ-ተኸ እንዳበሉ ‘ዝስሕቕ’ ካብ እንዳ ሓኪም ዘመለጡ “ዑቡዳት” ዘይተምሃሩ ሰባት ዝገደደ እንትዝፍዘፉ ምርኣይ ብዙሕ ኣይተገረምኩን። ንተጋሩ ዝጸርፉ፤ንኣምሓሩ ዝጸርፉ ዑቡዳት ኩለም ዝኸሰም የለን። ኣነ የግርመለይ እዩ። ሕዝቢ ምዝንጣል ከምቁቡል ኮይኑ ንርእዮ ኣለና። እዚ ዝጸወሩ ሕጊ ዝተምሃሩ ተጋሩን ኣምሓሩን እቲ ሙሁሮኦም ኣብምንታይ እዮም ክላማመዱሉ የብለካ። ሕዝቢ ምዝንጣል ከም ስልጠነ እዩ ተወሲዱ።

ኣብ ናይ ኣለምሰገድ መጽሐፍን ጸሑፋትን ክምልሰኩም። ኣብ ናይ ኣለምሰገድ ምጽሐፍን ጸሑፋትን 'ኣምሓራ' ዝብል ቃል ኣይትስእኑን። ኣብ መጻሕፍቱን ጸሑፋቱን ኣምሓራን ቋንቋ ኣምሓራን ዘየባጩ፤ ዘየማራሰሑ፤ ዘይጻጸፍ፤ ብሓሶት ዘይውንጅል፤ ሓረግ ቡብምዕራፉ ኣይትረኽቡን። ንሱ ጥራሕ ኣይኮነን ኣብ ከመዚ ዝበለ ጽላላ ዝንብብ። ወያነ ዝጫጨፎም ናይ ዩኒቨርሲቲ ፕሮፌሰራት ኢና ዝብሉ መንእሰያት ተጋሩ ምሁራትን፤ ከምኡውን ብዕድመ ንኡሳት ዘይባሃሉ ከም እኒ ዶ/ር... ዶ/ርዶ/ር.....ዶ/ር ቡዙሓት ዶክተራት ኣብ ልዕሊ ኣምሓራ ዘለዎም ጽልኢትን ባጫን ዘገርም እዩ። ጽልኢ ከም ጌሾ ኣብ ሞጉእ ክውቐጡ ዝውዕሉ፤ ኣብ ዘይንወጸ ጣጣ የእትውና ኣለው። ካብ'ዚኣም ገሊኦም ዝዛረቡዎን ዝጻሓፉዎቶምን ጸሑፋት ርእየዮም እዩ። ቀደም ከምዚ ኮንና እምበር ሕዝቢ ትግራይ፣ ሕዝቢ ኢትዮጵያ ሕዝቢ ከምዚ ይኾን ኣሎ ኢሎም ሓንቲ ማዓልቲ ኣፎም ከፊቶም ገበን ወያነ እንተውስኡ ሰሚዐዮም ኣይፈልጥን።

ነቲ ሕዚ ዘሎ ስርዓት ዝቃወሙዎ ተጋሩ ብጣም ቁሩባት እዮም። ነቶም ኣብ ዓዲ ዘለው 'ዓረና' ዝባሃሉ ተጋሩ ከይዛረቡ ኣፎም ሸቢቦም፤ ንገሊኦም ከዳዓት እንዳበሉ፤ ንገሊኦም ኣባላቶም ቤት ማእሰርቲ "መሸበርቲን ምስ መሸበርቲን" ዝተራኸቡ ወዘተ. ወዘተ.. እንዳበሉ ኣሲሮም የሳቑዮም ኣለው። እርማት ክንገብር ኣለና ኢሎም እኒ ስዩ "ንሕና ኢትዮጵያዊያን ኢና እምብር ከም ጉላል እኽለ ብሔር፣ ብሔረሰብ፣ ሕዝቦች ኣብ ዝባሃል መኸየጥ ክሻ ኣቲና እንጽዋዓሉ ዘለና ኣጻውዓ እቃወም እዩ" ስለዝበለ ወየንቲን ጻሓፍቶምን ድማ "ሰሚዕኹም ዶ እገለ ዝበሎ ዓረና ዝበሎ ፤ ሰሚዕኩም ዶ ስዩ ኣብርሃ ዝበሎ፤ ሰሚዕኩም ዶ ኣስገደ ገብረስላሰ ዝበሎ፤ ሰሚዕኩም ዶ በሪሁን ዝበሎ፤ ገርመድህን ኣርኣያ ዝበሎ..... "ውድብ ጠሊሞም 'ምስቶም ጸላእትና ምስቶም ትምክሕቲ ሓይሊ ለጊቦም ሒሕ ይብሉ ኣለው። እንትብሉዎም ምሁራት ተጋሩ ግን "ሓንቲ ማዓልቲ" ኣፎም ከፊቶም "ነውራ-እዩ" መሰሎም ክኸበር ኣለዎ እንተይበሉ ክሳብ ሎሚ ናይቲ ስርዓት "መናፍሕ" ኮይኖም ንሰምዖም ኣለና። ቡቲ ዘሎ ጸገም ዝተሰወጡ ኣይመስሉን።

መለስ ዜናዊን ብናቱ ኣስር ዝስጉሙ ሙሁራት ተጋሩን መብዛሕቶም ሕማቕን ጸቡቕን ከፍልጦም ዘኸእሎም ሙሁሮ ዝተምሃሩ እዮም ሊቃውንቲ እዮም። ሊቅነቶም ግን ካብ ኣካል ሕዝቢ ተመንጢሎም ንበይኖም ዝላሃዩ ክሳባት እዮም። ጸገም ተጋሩ ኮነ ጸገም ሕዝቢ ኢትዮጵያ ክምርምሩዎ ኣይካኣሉን። ትምህርቶም ናይ ቀደም እንዳዘከርካ ጽልኢት ምግባሕ ጥራሕ እዩ። ኣብ ከባቢ ኦሮሞቶትን ካልእ ከባብን "ጽልኢት ኣምሓራ ዘጋውሕ ሓወልቲ" ደው እንትብል ቀንዲ መራሕቲን ፈቐድቲን ተጋሩ እዮም። ናቢይ ነብል ኣለና ክራኣዮም ኣይካኣለን። ኣብ'ቲ ሕዚ ዘለናዮ ጸገም መን እዩ መሪሖና፤ ብኸምይስ ናብ'ዚ ኣተና? ዘስተብህሎ ዘሎ ሰብ ቁሩብ እዩ።

መብዛሕቶም ምሁራት ተጋሩ ብኣንደብቶም ኮነ ብዝጽሑፉዎም ጸሑፋት ሸዋውያን እዚ ገበሩ እንትብሉ ንሰምዖም ኣለና። ተጋሩ ንተጋሩ ዝገብሩዎምን ኣብ ሜዳ ዝተገብረ 'ምጽኣተ ኣለም' ግፍዒን እንደታሓብኤ ናብ ሸዋ ጉያ! በይዘኹም ግደፉታ። ወያነኹምን ኮነ ንወያነ እትሕብሕቡ ንኣምሓራ እንታይ ግበር ትብሉዎ ኣለኹም? ከምታ ኤርትራዊያን "ዓጋመ"

መላደይ ኣፎም ዝገበሩዎ 'ጸርፊ' ሎሚ መብዛሕቶም ምሁራት ተጋሩ 'እልፊ ማሃይም' ተይቀረየ መውጽኢ ኣፉ "አማሓራ" እዩ። እዚ ኹሉ "ንሻመ" እንታይ እዩ?

ኣነ ከም መጠን ወዲ ሓገርን ትግራዊይን ብሕልፊ ንመራሕቲ ወያኔ መልእኽተይ ከሕልፊልኩም እደሊ። ብዘበን ስርዓት ተጋሩ ኣምሓራ ክንደይ ግፍዒ ተፈጸመዎ ኣሎ? ሙት ኢልኩም፤ ሞይትልኩም፤ ተሰደድ ኢልኩም ተሰደድልኩም፤ ደኻይ ኢልኩም ተደኻይኻልኩም፤ ንሓዘን ተረምተት ኢልኩም ተረምቲትልኩም፤ ተለወስ ኢልኩም ብሕማም ተለዊሰልኩም፤ ካብ ዝነበሮ ዝነበረ ቁሸቱ ተሰጎግ ኢልኩም ተሰጊጉልኩም፤ ሰቕ በል ኢልኩም፤ ሰቕ ኢልልኩም፤ ኩናት ባድመ ሓግዘና ኢልኩም ሓጊዝኩም። ኣብ ኡንቁፍቱ ዝባሃል 'ገደል ኦሮሞ' ናብ ገደል እንተጽድፍዎ ሰቕ ኢልኩም ወይ ተሓባበርቲ ነይርኩም፤ ባንዴራ ኢትዮጵያን ቤተክርስቲያንን መሕብኢትካ እያ ስለዚ ክንልውጣ ኢና

እንትትብሉዎ፤ ተዓጊሱልኩም፤ ንሰኻን
ቤተክርስቲያንካን ዓንዲ ሓቕኹም ከንሰብሮ ኢና እንትትብሉዎ ሰቕ ኢሉ ተሰይሩልኩም።
ኣምሓራ ኣምሓራ እንዳበሉ ዝጽሑፉ 'ሕማም ገረፍታ' ዝሓዘም ሓሙማት ብዙሕ ከይልቡዱና ብኸመይ ንፈውሶም?

ንመብዛሕትኹም ምሁራት ተጋሩን መራሕቲ ወያኔን ዝምዕዶም ነገር ናብ ልብኹም ክትምለሱን ክትናስሑን ጊዜኡ ሕዚ እዩ። እቲ መናስሒ ዕድል ኣብ ቅድሜኹም ተገቲሩ ክትጥቀሙሉ ይጽበየኩም ኣሎ። ወርቃዊ ዝባሃሉ ኣጋጣሚታት ዕድሜኦም ሓጺር እዩ። ኣብ ዘይተጸበኻዮም ሰዓት ካብቅድሜኻ ሞሊቐም እዮም ዝስወሩ ሙኪኖም ምርዳእ ኣድላይ እዩ።

ሰዓርና ኢና እም ኩሉጊዜ ወርሒ 'ቆሎ መሲላ' ድራር ከተድርረና እያ ኢልካ፤ ወይድማ ዓይኒ ትግራዋይ "ዓይኒ ቻላይ" እየ'ም ኢድቂቸና ንርኢ ኢና ኢልካ "ኣብ ቀልቀል ጸድፊ" ደው ናይ ምባል ኣመል ክእለይ ኣለዎ።

ከም ገብሩ ኣስራትን ኣስገደን፤ገረመድህንን ካልኣት መራሕቲ ዝነበሩ ኣብቲ መዋእል ውግእን ወፍሪን ብሽምና እንታይ ይግበር ከምዝነበር ዝነገሩና የመስግኖም። ሕዝቢ ናይ ምፍላጥ መሰል ኣለዎ፡ ከንገሩና ኣለዎም። ሓቅነት ኣለዎዶ የብሉን መጀመርታ ይንገሩና ካብኡ ብኻልእ ወገን ዝጸብኡ እንተልዩ እውን ንሰማዓዮም። ኣብ ጸገም ኣለና ምኽንያቱ እንታይ እዩ? ስለዚ ካልኣት ኣውን ንቕድሚት ንክመጹ ክዛረቡና ንጽቡ። ብሽምና እንታይ ተፈጸም? ከም ሕዝቢ ናይ እቲ ቃልሲ ሰብ ዋናታት ኢኹም እንተዳኣ ኢልኩሙና፤ ስድራታት ኣዋፊርኩሙሉ ኢኹም ትብሉና ተኾይነኩም፤ "ሻነ" እምባኣር ተጠየቐ ንገሩና!

ንኣሰናዳእቲ ዓይጋ ከም ትግራዋይ መሰለይ ኣኸቢርኩም ምስ ሕዝቢይ ንክማያየጥን ዝተሰማዓኒ ትዕዝብቲ ንክዛረብ ስለዘኸበርኩሙኒ ክብረት ይሃበለይ፤ የቐንየለይ።

ጌታቸው ረዳ (ኢትዮጵያን ሰማይ) getachre@aol.com